

Paauglių skiepai

14–18 metų amžiaus grupėms

mmunisation

the safest way to protect yourself

Ižanga

Šis informacinis vadovas skirtas 14–18 metų paaugliams ir jų tėvams. Jame paaiškinama:

- kokie skiepai skiriami paaugliams, dažniausiai dar mokykloje;
- kodėl šie skiepai yra reikalingi;
- kokį šalutinį poveikį jie gali sukelti.

Šiame vadove taip pat atsakoma į dažniausiai užduodamus klausimus apie šiuos skiepus.

Jei turite klausimų arba reikia daugiau informacijos, kreipkitės į mokyklos slaugytoją arba savo poliklinikos slaugytoją. Taip pat galite apsilankyti www.publichealth.hscni.net arba www.nidirect.gov.uk/immunisation-vaccines

Kodėl reikia skiepytis?

Nacionalinė skiepavimo programa lėmė, kad tokios pavojingos ligos kaip stabligė, difterija ir poliomielitas Jungtinėje Karalystėje beveik išnyko. Tačiau šios ligos gali sugrįžti – jos vis dar cirkuliuoja Europoje ir visame pasaulyje. Todėl labai svarbu apsaugoti save. JK dauguma šių ligų yra suvaldytos dėl didelio skiepavimo masto.

Kaip veikia vakcinos?

Vakcinų sudėtyje yra nedidelė ligą sukeliančios bakterijos ar viruso dalis arba nedidelis bakterijos gaminių cheminių medžiagų kiekis. Vakcinos veikia skatindamos organizmo imuninę sistemą gaminti antikūnus (medžiagas, kovojančias su infekcijomis ir ligomis). Taigi, jei užsikrėsite infekcija, antikūnai ją atpažins ir jus apsaugos.

Apsaugoti save reiškia apsaugoti kitus

Kai pakankamai didelė visuomenės dalis yra apsaugota nuo tam tikros ligos skiepais, tai padeda sustabdyti tos infekcijos plitimą bendruomenėje. Tai vadinama kolektyvine apsauga. Pasiskiepiję galite padėti apsaugoti savo draugus ir šeimos narius, kurie gali būti pažeidžiami arba negali būti skiepjami, ir taip sumažinti ligos protrūkio tikimybę.

Vakcina nuo stabligės, difterijos ir poliomielito (Td/IPV)

Td/IPV, skiriama kaip viena injekcija, sustiprina vaikystėje gautą apsaugą nuo stabligės, difterijos ir poliomielito (IPV – inaktyvuota poliomielito vakcina).

Nuo kokių ligų apsaugo Td/IPV vakcina?

Stabligė

Stabligė – tai skausminga liga, pažeidžianti raumenis ir galinti sukelti kvėpavimo sutrikimų. Ji veikia nervų sistemą ir gali būti mirtina. Stabligė sukelia bakterijos, esančios dirvožemyje ir trąšose, kurios patenka į organizmą per atviras žaizdas ar nudegimus. Stabligė negalima užsikrėsti nuo kito žmogaus, tačiau ji visada aptinkama dirvožemyje.

Difterijos

Difterija yra pavojinga liga, kuri paprastai prasideda gerklės skausmu ir greitai progresuoja, sukeldama kvėpavimo sutrikimus. Ji gali pažeisti širdį ir nervų sistemą, o sunkiais atvejais gali būti mirtina. Prieš pradėdant skiepyti nuo difterijos, Šiaurės Airijoje kasmet buvo užregistruojama apie 1500 difterijos atvejų.

Poliomielito

Poliomielitas – tai virusas, kuris pažeidžia nervų sistemą ir gali visam laikui paralyžiuoti raumenis. Jei poliomielitas pažeidžia krūtinės raumenis arba smegenis, susirgimas gali baigtis mirtimi. Prieš įvedant poliomielito vakciną, Šiaurės Airijoje kasmet būdavo užregistruojama iki 1500 poliomielito sukeltų paralyžiaus atvejų.

Jei vaikystėje buvau paskiepytas nuo stabligės, difterijos ir poliomielito, ar vis dar turiu imunitetą?

Jūs vis dar galite turėti šioji tokį imunitetą, tačiau reikalingas sustiprinamasis skiepas, kad būtų užbaigtas įprastas skiepų kursas ir užtikrinta ilgalaikė apsauga.

Kiek sustiprinamųjų skiepų man reikia?

Norint įgyti ir išlaikyti imunitetą, reikia penkių stabligės, difterijos ir poliomielito vakcinų dozių. Jūs turėjote gauti:

- pirmąsias tris dozes kūdikystėje;
- ketvirtą dozę prieš pradėdant lankyti mokyklą, kai jums buvo 3–5 metai;
- penktą dozę dabar.

Paprastai gyvenimo eigoje nereikia daugiau nei penkių stabligės, difterijos ar poliomielito vakcinų dozių, tačiau papildomų skiepų gali prireikti, jei keliaujate į tam tikras šalis. Kreipkitės į savo poliklinikos slaugytoją.

Jei manote, kad galėtote praleisti kurią nors dozę, kreipkitės į mokyklos slaugytoją arba gydytoją.

MenACWY vakcina

Kas yra meningokokinė liga?

Meningokokinė liga yra reta, bet pavojinga gyvybei infekcija, kurią sukelia meningokokinės bakterijos. Jos skirstomos į kelias grupes, iš kurių dažniausios yra A, B, C, W ir Y. Didžiausią riziką susirgti meningokokine liga turi kūdikiai, maži vaikai, paaugliai ir jauni suaugusieji. Meningokokinė liga gali sukelti meningitą ir septicemiją.

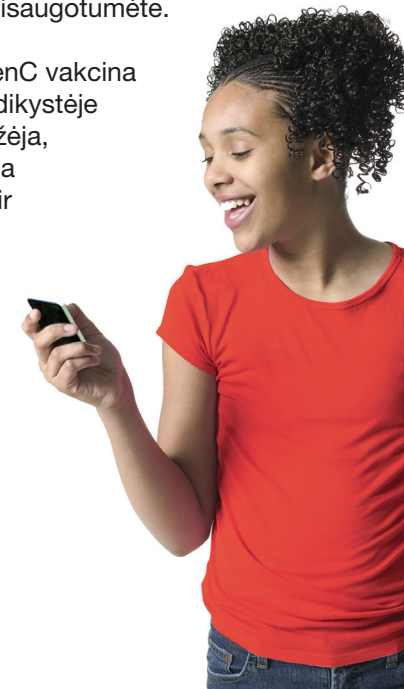
Kas yra meningitas ir septicemija?

Meningitas – tai pavojingas galvos smegenų ir nugaros smegenų dangalų uždegimas. Jį gali sukelti bakterinės ar virusinės infekcijos arba liga gali pasireikšti kaip traumos padarinys. Septicemija – tai būklė, kai bakterijos patenka į kraują ir sukelia kraujo užkrėtimą. Abi šios būklės gali sukelti sepsį. Sepsis – tai stipri ir pavojinga gyvybei imuninės sistemos reakcija į bet kurią infekciją, galinti sukelti audinių pažeidimą, organų nepakankamumą ir mirtį.

Kodėl man dabar siūloma MenACWY vakcina?

MenACWY vakcina apsaugo nuo meningokokinių A, C, W ir Y grupių sukeltos ligos. Pastaruoju metu Jungtinėje Karalystėje labai padaugėjo W grupės meningokokinės infekcijos atvejų, dėl kurių mirė keli kūdikiai ir paaugliai. Paauglystėje padidėja rizika užsikrėsti meningokokine W grupės infekcija, todėl turite pasiskiepyti, kad apsisaugotumėte.

C grupės meningokokinė liga dabar yra reta, nes MenC vakcina buvo įtraukta į skiepų programą 1999 m. Tačiau kūdikystėje gautos MenC vakcinų apsauga paauglystėje sumažėja, todėl reikia stiprinamosios dozės. MenACWY vakcina suteiks apsaugą nuo A, W ir Y grupių meningokokų ir sustiprins apsaugą nuo C grupės infekcijos. Skiepai taip pat sumažina riziką, kad nešiosite bakterijas, todėl padeda apsaugoti ir aplinkinius.

Dažnai užduodami klausimai

Kaip bus skiriamos vakcinos?

Kiekviena vakcina bus sušvirkšta į žastą. Niekam nepatinka skiepai, tačiau tai labai greita procedūra. Skiepams naudojama maža adata, todėl pajusite tik lengvą dūrį. Jei bijote skiepu, prieš skiepimą apie tai pasakykite slaugytojui ar gydytojui.

Ar yra kokių nors priežasčių, dėl kurių neturėčiau skiepytis?

Yra labai mažai priežasčių, dėl kurių neturėtumėte skiepytis. Tačiau turėtumėte informuoti savo šeimos gydytoją arba slaugytoją, jei:

- karščiuojate;
- esate patyrę traukulių ar priepuolių;
- esate turėję stiprią reakciją į kokį nors skiepą;
- esate turėję sunkią alerginę reakciją į ką nors;
- sergate kraujavimo sutrikimu;
- esate gydyti dėl vėžio;
- sergate imuninę sistemą slopinančia liga (pvz., leukemija, ŽIV ar AIDS);
- vartojate vaistus, kurie slopina imuninę sistemą (pvz., dideles steroidų dozes arba vaistus, skiriamus po organų transplantacijos arba vėžio gydymo);
- laukiatės;
- sergate kitomis sunkiomis ligomis.

Tai dar nereiškia, kad jūsų negalima skiepyti, bet tai padės gydytojui ar slaugytojui nuspręsti, kokie skiepai jums yra tinkamiausi ir ar turi jums suteikti daugiau patarimų. Šeimos ligų istorija nėra priežastis nesiskiepyti.

Ar yra šalutinių poveikių?

Dažnai injekcijos vieta šiek tiek patinsta ir parausta. Kartais atsiranda nedidelis neskausmingas guzelis, bet jis paprastai išnyksta per kelias savaites. Sunkesni šalutiniai poveikiai, tokie kaip karščiavimas, galvos skausmas ar svaigimas, pykinimas ir liaukų patinimas, pasireiškia retai.

Jei po skiepo jaučiatės blogai, galite išgerti paracetamolio. Atidžiai perskaitykite ant pakuotės nurodytas instrukcijas ir išgerkite jūsų amžiui tinkamą dozę. Jei reikia, po 4–6 valandų išgerkite antrą dozę. Jei po antrosios dozės temperatūra nenukrenta, kreipkitės į gydytoją.

Atminkite, jei esate jaunesni nei 16 metų, negalite vartoti aspirino turinčių vaistų.

Jei pastebite kokią nors sveikatos problemą, kuri galėtų būti susijusi su skiepimu, turėtumėte apie tai pranešti savo gydytojui.

Ar tai vieninteliai skiepai, kurių man dabar reikia?

Nuo 2019 m. žmogaus papildomos viruso (ŽPV) vakcina siūloma visiems 12–13 metų jaunuoliams (9 klasėje), kad apsaugotų nuo su ŽPV susijusių vėžių, įskaitant gimdos kaklelio vėžį (merginoms) ir burnos, gerklės, išangės bei lytinių organų vėžius (vaikinams ir merginoms), taip pat nuo lytinių organų karpų. Daugiau informacijos rasite www.nidirect.gov.uk/articles/hpv-vaccine-adolescents-aged-12-13-years-old

Rekomenduojame pasikalbėti su slaugytoju ar gydytoju ir pasitikslinti, ar turite visus reikiamus skiepus, pvz., MMR.

MMR vakcina

MMR vakcina apsaugo nuo tymų, kiaulytės ir raudonukės (vokiškų tymų).

Svarbu, kad gautumėte dvi MMR vakcinas dozes ir būtumėte pilnai apsaugoti nuo tymų, kiaulytės ir raudonukės.

Jei manote, kad tai gali būti aktualu jums, antroji dozė turėtų būti pasiūlyta tuo pačiu metu kaip ir jūsų Td/IPV bei MenACWY skiepai. Jei ne, kreipkitės į savo BP gydytoją ar slaugytoją.

Jei niekada nebuvote paskiepyti MMR vakcina, vieną dozę turėtumėte gauti dabar, o kitą – po mėnesio.

Tymai, kiaulytė ir raudonukė gali sukelti sunkių komplikacijų.

- Tymai gali sukelti ausų infekcijas, kvėpavimo sutrikimus ir meningitą / encefalitą (smegenų uždegimą). Ši liga taip pat turi 1 iš 2 500–5 000 tikimybę baigtis mirtimi.
- Kiaulytė gali sukelti klausos sutrikimus, kurie dažniausiai visiškai arba iš dalies praeina. Ji taip pat gali sukelti sėklidžių patinimą ir skausmą paaugliams berniukams ir vyrams, o paauglėms merginoms ir moterims – kiaušidžių uždegimą. Prieš įvedant MMR vakciną, kiaulytė buvo dažniausia virusinio meningito priežastis vaikams.
- Raudonukė taip pat gali sukelti smegenų uždegimą ir sutrikdyti kraujo krešėjimą. Nėščioms moterims ši infekcija gali sukelti persileidimą arba rimtų sveikatos problemų jų kūdikiams, pavyzdžiui, aklumą, kurtumą, širdies sutrikimus ar smegenų pažeidimą.

Ar yra priežasčių, dėl kurių neturėčiau skiepytis MMR?

Yra labai mažai priežasčių, dėl kurių neturėtumėte skiepytis MMR vakcina, tačiau turėtumėte pasakyti gydytojui ar slaugytojui, jei turite kokių nors iš 6 puslapyje išvardytų sveikatos sutrikimų.

Ar MMR turi šalutinių poveikių?

MMR šalutinis poveikis pasireiškia labai retai. Praėjus maždaug savaitei ar 10 dienų po skiepo jums gali pakilti temperatūra, atsirasti į tymus panašus bėrimas ir dingti apetitas, nes pradeda veikti tymų vakcinas dalis. Jums taip pat gali pasireikšti sąnarių skausmai.

Praėjus maždaug dviem savaitėms po MMR vakcinas, labai retais atvejais gali atsirasti į mėlynas panašus bėrimas, kurį sukelia raudonukės komponentas. Paprastai tai praeina savaime, bet jei pastebite panašų bėrimą, parodykite jį gydytojui.

Praėjus maždaug trim savaitėms po skiepo, kartais gali pasireikšti lengva kiaulytės forma, nes pradeda veikti MMR vakcinas kiaulytės komponentas.

Palyginus MMR vakcinas šalutinį poveikį su tymų, kiaulytės ar raudonukės sukeliama poveikiu, aišku, kad vakcina yra gerokai saugesnė už šias ligas.

Kur galiu rasti daugiau informacijos apie vakcinas?

Šiame lankstinuke stengėmės apžvelgti svarbiausius dalykus apie vakcinas, kurios jums siūlomos. Tačiau jei norite gauti daugiau informacijos, galite atsisiųsti pacientų informacinį lankstinuką arba PIL iš oficialios vaistų svetainės. Apsilankykite www.medicines.org.uk/emc ir įveskite vakcinas pavadinimą. Šiaurės Airijoje naudojamos dvi skirtingos MMR vakcinas, ir abi suteikia vienodą apsaugą:

- Stabligės, difterijos, poliomielite sustiprinamoji vakcina: Revaxis
- MenACWY vakcina: MenQuadfi
- MMR vakcina: MMR VaxPRO¹ arba Priorix

Taip pat galite kreiptis į mokyklos slaugytoją ir aptarti visus jums rūpimus klausimus.

¹ Sudėtyje yra kiaulienos želatinos. Yra kita alternatyva – jei reikia daugiau informacijos, kreipkitės į gydytoją arba slaugytoją.

Meningito ir septicemijos požymiai

Meningokokinės bakterijos gali sukelti meningitą (smegenų dangalo uždegimą) ir septicemiją (kraujo užkrėtimą). Meningitas ir septicemija yra labai pavojingos ligos – jos gali sukelti nuolatinį neįgalumą ir net mirtį. Simptomai gali pasireikšti labai greitai, todėl būtina nedelsiant pradėti gydymą. Anksčiau aprašyta MenACWY stiprinamoji vakcina apsaugo tik nuo kai kurių bakterijų, sukeliančių meningitą ir septicemiją, bet ne nuo visų. Todėl vis tiek svarbu žinoti šių ligų požymius ir simptomus.

Į ką turėčiau atkreipti dėmesį?

Vyresniems vaikams, paaugliams ir suaugusiesiems pagrindiniai **meningito** požymiai yra tokie:

- sustingęs kaklas (patikrinkite, ar žmogus gali pasilenkti ir paliesti kelius smakru arba kaktą keliais);
- labai stiprus galvos skausmas (vien tai nėra priežastis kreiptis į gydytoją);
- jautrumas ryškiai šviesai;
- vėmimas;
- karščiavimas;
- mieguistumas, sulėtėjusi reakcija arba sumišimas;
- bėrimas;
- traukuliai ar priepuoliai;

Pagrindiniai **septicemijos** simptomai gali būti:

- mieguistumas, sumažėjusi reakcija, apatija arba sumišimas (vėlyvasis septicemijos požymis);
- stiprūs rankų, kojų ir sąnarių skausmai;
- labai šalti delnai ir pėdos;
- drebulys;
- greitas kvėpavimas;
- raudonos ar violetinės dėmės, kurios paspaudus neišnyksta (atlikite toliau aprašytą stiklinės testą). Tamsesnės odos žmonėms tai gali būti sunkiau pastebėti, todėl tikrinkite vidinę vokų pusę ar burnos gomurį, kur dėmės gali būti aiškiau matomos;
- vėmimas;
- karščiavimas;
- viduriavimas ir pilvo diegliai.

Svarbu prisiminti, kad ne visiems pasireiškia visi išvardyti simptomai. Jei pasireiškia kai kurie iš išvardytų simptomų, ypač atsiranda raudonos arba violetinės dėmės, būtina **skubiai** kreiptis į medikus. Jei negalite susisiekti su savo gydytoju arba po konsultacijos vis dar nerimaujate, pasikliaukite savo instinktais ir nuvežkite sergantįjį į artimiausios ligoninės skubios pagalbos skyrių.

Stipriai prispauskite stiklinę prie bėrimo. Jei per stiklinę ir toliau matote bėrimą, nedelsdami kreipkitės į gydytoją.

Ilustraciją pateikė „Meningitis Research Foundation“ meningitis.org

Ilustraciją pateikė „Meningitis Now“ meningitisnow.org

Kur galėčiau gauti daugiau informacijos?

Informaciją apie meningitą teikia „Meningitis Research Foundation“ ir „Meningitis Now“.

Skambinkite „Meningitis Now“ nemokamu pagalbos telefonu 0808 80 10 388 pirmadieniais–ketvirtadieniais nuo 9 val. iki 16 val.; penktadieniais nuo 9 val. iki 13 val. arba apsilankykite interneto svetainėje www.meningitisnow.org

Skambinkite „Meningitis Research Foundation“ nemokamu pagalbos telefonu 080 8800 3344 pirmadieniais–penktadieniais nuo 9 val. iki 17 val. arba apsilankykite interneto svetainėje www.meningitis.org

Taip pat galite kreiptis patarimo į savo gydytoją, slaugytoją ar vizituojantį sveikatos priežiūros specialistą.

Daugiau informacijos apie Šiaurės Airijoje siūlomas vakcinas rasite apsilankę

www.nidirect.gov.uk/immunisation-vaccines

Tai yra dabartinė programa ir ji gali šiek tiek skirtis nuo tos, kuri galiojo, kai buvote jaunesni. Lankstinuke pateikiama išsami informacija apie vakcinas, kuriomis turėtumėte pasiskiepyti, jei jas praleidote. Dėl šių skiepų galite kreiptis į savo BP gydytoją.

Jei reikia daugiau informacijos apie skiepus, apsilankykite pha.site/vaccinations arba www.nidirect.gov.uk/childhood-immunisation

 Public Health Agency

Public Health Agency

12-22 Linenhall Street, Belfast BT2 8BS.
Tel: 0300 555 0114 (local rate).
www.publichealth.hscni.net

Find us on:

Ši publikacija parengta pagal Jungtinės Karalystės Sveikatos saugos agentūros (UK Health Security Agency) sukurtą informaciją ir naudojama pagal „Open Government Licence“ 3.0 versiją.